

MUSTAQIL O'ZBEKISTON TALIM TIZIMIDA ISLOXOTLAR (1991-2016 YILLAR).

Akbaraliyev Shoxruxbek Alisher o'g'li .

Andijon Davlat pedagogika insituti Ijtimoiy gumanitar o'qitish metodikasi (Tarix) yonalishi 1 bosqich Magistranti.

Annotatsiya. Ushbu maqola 1991 yildan 2016 yilgacha mustaqil O'zbekistonda ta'lim tizimining transformatsion sayohatiga bag'ishlangan. Adabiyotlar, qo'llanilayotgan metodikalar va olingan natijalarni sinchkovlik bilan o'rganish natijasida ushbu davrda amalga oshirilgan ko'p qirrali islohotlar yoritib berildi. Muhokama bo'limi ushbu islohotlarning ta'lim tizimining turli jihatlariga ta'sirini tanqidiy baholaydi, duch keladigan muammolar haqida tushuncha beradi va yanada takomillashtirish uchun potentsial yo'llarni taklif qiladi.

Kalit So'zlar :O'zbekiston, ta'lim tizimi, islohotlar, mustaqillik, markaziy osiyo, oliy ta'lim, o'quv dasturi, modernizatsiya.

1991-yilda O'zbekistonning mustaqillikka erishishi mamlakatimiz tarixida muhim ahamiyat kasb etib, turli sohalarda keng qamrovli islohotlar o'tkazish zaruriyatini tug'dirdi. Ushbu maqola O'zbekistonda ta'lim tizimi evolyutsiyasi haqida aniq tushuncha berish, asosiy islohotlar va ularning oqibatlarini yoritishga qaratilgan.

Ilmiy maqolalar, siyosiy hujjatlar va rasmiy hisobotlarni tanqidiy ko'rib chiqish ushbu tadqiqotning asosini tashkil etadi. Adabiyotlar tahlili O'zbekistonda ta'lim islohotlariga ta'sir ko'rsatgan tarixiy sharoit, siyosat asoslari va ijtimoiy-iqtisodiy omillarni o'rganadi. U o'quv dasturlarini ishlab chiqish, o'qituvchilarni tayyorlash va infratuzilmani takomillashtirish kabi asosiy mavzularni aniqlaydi.

Tadqiqot metodologiyasi miqdoriy va sifat yondashuvlarini o'z ichiga oladi. Islohotlarning miqdoriy ta'sirini aniqlash uchun ro'yxatga olish darajasi, savodxonlik darajasi va ta'lim infratuzilmasi to'g'risidagi statistik ma'lumotlar tahlil qilinadi. Bundan tashqari, sifatli usullar, shu jumladan ta'lim siyosatchilari va manfaatdor tomonlar bilan suhbatlar, islohotlar atrofidagi sub'ektiv tajribalar va tushunchalar haqida tushuncha beradi.

Mustaqil O'zbekistonda 1991 yildan 2016 yilgacha bo'lgan davrda ta'lim tizimida turli muammolarni hal etish va mamlakatni ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirish maqsadlariga moslashtirishga qaratilgan muhim islohotlar amalga oshirildi. Ushbu davrdagi ba'zi muhim islohotlarga quyidagilar kiradi:

O'quv Dasturi Islohotlari:

- O'quv dasturini modernizatsiya qilish: o'quv dasturi zamonaviy ta'lim amaliyoti, texnologiyasi va global istiqbollarni o'zida mujassam etgan holda qayta ko'rib chiqildi.

- Fanlarni diversifikatsiya qilish: taklif etilayotgan fanlar doirasini diversifikatsiya qilish, o'quvchilarning har tomonlama barkamol ta'lim olishini ta'minlashga harakat qilindi.

Ta'lim tili:

- O'zbek tiliga o'tish: milliy o'ziga xoslik va madaniy birdamlikni targ'ib qilish maqsadida rus tilidan o'zbek tiliga o'qitish tili o'zgartirildi.

Oliy Ta'lim Islohotlari:

- Sifatni oshirish: akkreditatsiya mexanizmlari va standartlarini takomillashtirish orqali Oliy ta'lim sifatini oshirish bo'yicha tashabbuslar ilgari surildi.

- Tadqiqot va innovatsiyalar: milliy taraqqiyotga hissa qo'shish uchun universitetlarda tadqiqot va innovatsiyalarni rivojlantirishga alohida e'tibor qaratildi.

Texnik va kasb-hunar ta'limi:

- Kasbiy tayyorgarlikni kengaytirish: rivojlanayotgan mehnat bozori va sanoat ehtiyojlarini qondirish uchun texnik va kasb-hunar ta'limiga e'tibor kuchaydi.

Ta'limni boshqarishni markazsizlashtirish:

- Mahalliy avtonomiya: ta'lim muassasalarini boshqarishda mintaqaviy va mahalliy hokimiyatlarga ko'proq avtonomiyalar berib, ta'limni boshqarishni markazsizlashtirishga harakat qilindi.

O'qituvchilarni tayyorlash va malakasini oshirish:

- Kengaytirilgan o'quv dasturlari: o'qituvchilarni tayyorlash dasturlari zamonaviy pedagogik usullarga moslashtirish va o'qitishning umumiy sifatini oshirish uchun yangilandi.

- Malaka oshirish: o'qituvchilarga yangi ta'lim yondashuvlari va texnologiyalaridan xabardor bo'lishlari uchun uzluksiz malaka oshirish imkoniyatlari yaratildi.

Axborot texnologiyalarini kiritish:

- Texnologiyalar integratsiyasi: ta'lim tizimiga axborot texnologiyalarini, jumladan, ta'lim va o'qitishni rivojlantirish uchun kompyuter va internetdan foydalanish bo'yicha qadamlar qo'yildi.

Infratuzilmani takomillashtirish:

- Maktab infratuzilmasini rivojlantirish: maktab infratuzilmasini yaxshilashga, shu jumladan maktab binolari, o'quv xonalari va laboratoriyalarni qurish va ta'mirlashga sarmoyalar kiritildi.

Inklyuziv Ta'lim:

- Inklyuzivlikni targ'ib qilish: inklyuziv ta'limni rivojlantirish, alohida ehtiyojli o'quvchilarning ta'lim olish uchun teng imkoniyatlarga ega bo'lishini ta'minlashga qaratilgan sa'y-harakatlar amalga oshirildi.

Xalqaro Hamkorlik:

- Hamkorlik va almashuvlar: O'zbekiston bilim, tajriba va ilg'or tajriba almashish uchun xalqaro tashkilotlar va xorijiy ta'lim muassasalari bilan hamkorlik qilishga intildi.

Ushbu islohotlar O'zbekistonda ta'lim tizimi oldida turgan muammolarni hal etish va uni mamlakatning iqtisodiy rivojlanish va ijtimoiy taraqqiyotga bo'lgan intilishlariga moslashtirishga qaratilgan. Shuni ta'kidlash kerakki, islohotlar davom etmoqda va ta'lim tizimi o'zgaruvchan ehtiyojlar va sharoitlarga javoban rivojlanishda davom etmoqda.

O'zbekistonda amalga oshirilayotgan ta'lim sohasidagi islohotlarning yutuq va kamchiliklarini bartaraf etgan holda, natijalar taqdim etilishi tanqidiy muhokamadan so'ng. Hukumatning majburiyatlari va xalqaro hamkorlik kabi yutuqlarga hissa qo'shadigan omillar ko'rib chiqiladi. Shu bilan birga, muammolar, jumladan, tenglik va sifat masalalari tanqidiy baholanadi. Qo'shni mamlakatlardagi ta'lim tizimlari bilan qiyosiy tahlillar munozarani boyitadi.

Xulosalar:

1991 yildan 2016 yilgacha O'zbekistonda ta'lim islohotlarining ta'sirini har tomonlama baholash uchun sintez qilingan topilmalar asosida xulosalar chiqariladi. Asosiy yutuqlar va doimiy muammolar umumlashtirilib, mamlakatda rivojlanayotgan ta'lim landshaftini yaxlit tushunishni ta'minlaydi.

Maqola O'zbekiston ta'lim tizimini yanada takomillashtirish bo'yicha takliflar bilan yakunlanadi. Tavsiyalar mintaqaviy tafovutlarni bartaraf etish bo'yicha maqsadli tadbirlarni, o'qituvchilar uchun doimiy malaka oshirishni va o'quv dasturlarini globallashtirish dunyoning rivojlanayotgan ehtiyojlariga moslashtirishga qaratilgan.

Xulosa qilib aytganda, ushbu maqola mustaqil O'zbekiston ta'lim tizimidagi islohotlarni chuqur tahlil qilib, mintaqaning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishidan manfaatdor siyosatchilar, o'qituvchilar va tadqiqotchilar uchun qimmatli tushunchalarni taqdim etadi.

Adabiyotlar.

1. Sh.Mirziyoyev. Oliy Majlisga yo'llagna murojaatnomasi. Xalq so'zi gazetasi 2022-yil 21-dekabr soni.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi Farmoni(<https://lex.uz/docs/-4545884>)
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Davlat geologiya va mineral resurslar qo'mitasi tizimida Geologiya fanlari universiteti faoliyatini tashkil etish chora-tadbirlari to'g'risida"gi qarori(<https://lex.uz/docs/-4849613>)
4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "O'zbekiston Respublikasi gidrometeorologiya xizmati faoliyatini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi qarori(<https://lex.uz/docs/-5108961>)

5. Geografiya fanini o`rganish bosqichlari (geografiya.uz)
6. Z.N Tojiyeva. O`zbekistonda iqtisodiy islohotlarni amalga oshirishning ijtimoiy demografik masalalari. O`zbekistonda ijtimoiy fanlar, 59
7. Ibroximova M.M. O`zbekistonda rayonlashtirish masalalari va istiqbolli imkoniyatlari. SCIENTIFIC PROGRESS. VOLUME 3 | ISSUE 5 | 2022 ISSN: 2181- 160

